

سبقت‌گامی

اُستادانه

همانند یک اُستاد یاد بگیرید!

خلاصه کتاب تاریخ فرهنگ و تمدن اسلامی

دکتر محمد مصطفی اسعدی

فهرست مطالب

فصل اول: مباحث پایه	۴
تاریخ:	۴
فرهنگ:	۴
تمدن:	۵
عناصر پیدایش تمدن:	۶
عوامل مانایی و اعتلای تمدن:	۶
اضلاع تمدن:	۷
تجدد:	۷
فرآیند پیدایش تمدن اسلامی:	۸
ارکان محوری تمدن اسلامی:	۸
ادوار تمدن اسلامی:	۹
فصل دوم: شکوفایی تمدن اسلامی	۱۰
ویژگی‌های تمدن ساز فرهنگ اسلامی:	۱۰
۱- معنویت گرایی:	۱۰

- ۲_ وحدت گرایی: ۱۰
- ۳_ خرد گرایی: ۱۱
- ۴_ علم گرایی: ۱۱
- ۵_ عمل گرایی: ۱۱
- ۶_ جمع گرایی: ۱۲
- ۷_ نیاز گرایی: ۱۲
- ۸_ نظم گرایی: ۱۲
- ۹_ پیشرفت گرایی: ۱۲
- ۱۰_ آینده گرایی: ۱۳
- نقش تمدن‌های معاصر در تمدن اسلامی: ۱۳
- شکوفایی علمی در تمدن اسلامی: ۱۳
- فصل سوم: نهادهای مدنی در تمدن اسلامی** ۱۷
- الف) نهادهای حکومتی: ۱۷
- ب) نهادهای اداری: ۱۸
- ج) نهادهای دینی: ۱۸
- د) نهادهای علمی- آموزشی: ۲۰
- ه) نهادهای خدماتی: ۲۱
- فصل چهارم: گونه شناسی هنر و معماری در تمدن اسلامی** ۲۲
- تعریف هنر: ۲۲
- نشانه های هنری در فرهنگ اسلامی: ۲۲
- هنر اسلامی: ۲۲
- ویژگی های هنر اسلامی: ۲۲
- هنر در تاریخ تمدن اسلامی: ۲۲
- تنوع هنر در تمدن اسلامی: ۲۳
- ۱_ معماری: ۲۳
- ۲_ خوشنویسی: ۲۴
- ۳_ نقاشی مینیاتور: ۲۵
- ۴_ موسیقی: ۲۵
- فصل پنجم: تاثیر تمدن اسلامی بر غرب** ۲۶
- ویژگی های پررنگ غربیان در قرون وسطا: ۲۶
- الف) بی‌عدالتی ساختاری و نظام طبقاتی: ۲۶
- ب) خرافه گرایی و علم گریزی: ۲۶
- ج) خشونت و جنایت گسترده: ۲۶
- چگونگی اثرگذاری فرهنگ و تمدن اسلامی: ۲۷

- ۲۷..... گستره‌ی اثرگذاری تمدن اسلامی بر غرب:
- ۲۸..... فصل ششم: بازنمایی رکود و انحطاط تمدنی در جهان اسلام.
- ۲۸..... الف) عوامل درونی:
- ۳۰..... ب) عوامل بیرونی:
- ۳۰..... علل سقوط اندلس:
- ۳۱..... استعمار در جوامع اسلامی:
- ۳۲..... درس هفتم: جهان اسلام در دوران معاصر.....
- ۳۲..... الف) ظرفیت های موجود در جهان اسلام:
- ۳۲..... ۱_ سرمایه فرهنگی جهان اسلام:
- ۳۲..... ۲_ موقعیت ژئوپولتیک کشورهای اسلامی:
- ۳۳..... ۳_ منابع طبیعی کشورهای اسلامی:
- ۳۳..... ۴_ منابع انسانی کشورهای اسلامی:
- ۳۳..... ب) احیا و بازتولید تمدن اسلامی:
- ۳۳..... تمدن نوین اسلامی:
- ۳۴..... بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی:
- ۳۴..... نتایج بیانیه:
- ۳۵..... الزامات امور دانشگاهیان برای تمدن سازی:

تاریخ:

واژه تاریخ دارای دو معنای شایع است نخست پدیده تاریخی که در بستری از زمان وقوع یافته و به عنوان یک رویداد یا واقعه شناخته می شود و دوم تاریخ به مثابه یک علم و شاخه دانشی که معنایی مجزا از مورد نخست دارد. تاریخ عبارت از رویدادها و رویداد شناسی است. تاریخ شناسان برای علم تاریخ تعاریف متعددی بیان نموده اند:

مطالعه و بررسی روزگاران گذشته

آشکار سازی احوال انبیا و حوادث بزرگ مانند جنگها و فتوحات بر حسب زمان
اندیشه و تحقیق درباره وقایع و مبادی آنها و پژوهش برای یافتن علت آنها.

فرهنگ:

واژه فرهنگ پیشینه ای دارد که فرایند شکل گیری معنای اصطلاحی امروز آن را مشخص میکند. این واژه در ادبیات فارسی به عنوان یک اصطلاح ترکیبی از پیشوند فر به معنای شان و شوکت و هماهنگ با ریشه اوستایی به معنای کشیدن و موج است پس از واژه ترکیبی فرهنگ به معنای پیش کشیدن رفعت و شکوه نمایی است. برخی تعاریف ارایه شده در باب فرهنگ از سوی متفکران ایران:

زندگی عقلانی

وجه معنوی تمدن

خلقیات و ذاتیات یک جامعه و بومی یک ملت

کلی ترین بینش و نگرش یک جامعه به جهان

ویژگی زندگی انسان یا جنبه های جدا کننده انسان از حیوان.

تعاریف در غرب:

مجموعه ای از شناخت باور، هنر، اخلاقیات، قانون، سنت، ظرفیت ها و عادات که فرد به عنوان عضوی از جامعه کسب می کند.

در حقیقت فرهنگ را باید حقیقت ای روحی و گسترده در تمام ابعاد حیات انسان دانست که جامع کنش های قاعده‌مند درونی و بیرونی انسان است.

بر اساس این فرهنگ را می توان چنین تعریف کرد: کیفیت حیات موجود یا مطلوب انسان.

احزاب تشکیل دهنده‌ی فرهنگ:

نظام باورها و نگرش‌ها

نظام ارزش‌ها و گرایش‌ها

نظام رفتارها و آداب و رسوم

نظام نمادها

تاریخ و فرهنگ هر دو به انسان و حیات انسانی و کنشگری فرد و جامعه بشری مربوط است و تاریخ و فرهنگ به کنش‌های ارادی انسان می پردازند در واقع تاریخ عرصه ظهور و بروز فرهنگ‌ها در سراسر جامعه بشری است.

عمده مسائل فرهنگی:

نهاده‌ها: خانواده، مدرسه، دانشگاه

محصولات: کتاب، روزنامه

هنر و رسانه: رادیو و تلویزیون، فضای مجازی.

تمدن:

تمدن معانی مختلفی دارد و اصلی ترین معنایی که عموم محققان به آن توجه دارند شهرنشینی و اقامت در شهر است بنابراین تمدن یا مدنیت مفهومی در برابر بدویت است. در اصطلاح تمدن چند عنصر محوری نقش دارند:

انسان که تمدن وابسته به آن است، حیات جمعی و گروهی انسان که یک اجتماع را پدید می آورد و عناصری که نمود و بروز این تحلیاتی جمعی را به تصویر میکشند. بنابراین در نگاهی کلی می توان گفت تمدن نموده حیات جمعی بشر است. بر اساس این تعریف تمدن در پایه زندگی انسان شکل می گیرد و گروه‌های حیوانی و گیاهی و حتی موجودات فرامادی را شامل نمی گردد همچنین به ابعاد بارز و آشکار حیات انسان توجه دارد که قابل بررسی و مصداق یابی عینی است. تمدن انفرادی نیست و بعد اجتماعی دارد.

عناصر پیدایش تمدن:

تمدن نیازمند وضعیت و بستری مناسب است که تولد و رشد عناصر تمدن را در آن فضا امکان پذیر گرداند.
عناصر پیدایش تمدن:

انسان:

رکن اصلی شکل گیری یک تمدن انسان است البته انسان انفرادی تمدن ساز نخواهد بود بلکه هسته و توده ای انسانی حرکتی اجتماعی را سامان داده و یک تمدن را بنا می کند.

فرهنگ:

فرهنگ به مثابه نرم افزار شتاب دهنده و آسیب زدایی در مسیر پیدایش تمدن عمل میکند. در واقع سبک اندیشه و زندگی یک جامعه در زایش تعیین کننده است.

دین:

دین و فرهنگ دو عامل متداخل شناخته شده و با عناصر همپوشان خود نقش تمدنی ایفا می کنند زیرا گاهی ایندو همچون یک عامل و گاهی به صورت مجزا یا معارض با یکدیگر موثر می شوند.

جغرافیا:

عامل چهارم که آن را عامل مادی و طبیعی نیز شمرده اند جغرافیا اقلیم و سرزمین است که در واقع زمینه شکل گیری یک تمدن دانسته می شود. این عامل در واقع روشنگر مسئله نیاز است خاستگاه بسیاری از اقدامات تمدن های بشری در طول تاریخ بوده است.

عوامل مانایی و اعتلای تمدن:

امنیت، جهانگردی، نظام مندی و ساختار مندی، تسامح درونی، همبستگی و یکپارچگی، اخلاق مداری و قانون مداری، رفاه نسبی و فشار محدود اقتصادی.

عوامل انحطاط و افول تمدن:

ظلم و تبعیض و بی عدالتی

تجمل گرایی، اشرافی گری و رفاه زدگی

ضعف قوای نظامی

رکود علمی

تزلزل نهاد خانواده.

اضلاع تمدن:

مجموعه فراگیری که تعاریف پیش گفته هر کدام به گونه‌ای از آن حکایت دارد در بستر شهر و سرزمین بروز یافته و در قالبی بر محور انسان به صورت مشهود و ملموس شکل می‌گیرد که از آن به اضلاع یا اجزای تمدن تعبیر می‌شود. این اضلاع در واقع شاخص‌هایی هستند که با سنجش آنها میزان رشد و افول یک تمدن در مقایسه با تمدن‌های دیگر سنجیده می‌شود.

اضلاع تمدن در نگاهی گسترده:

سازمان سیاسی، قانون، دین، اقتصاد و صنعت، علم، هنر، شهرسازی و معماری، قوای نظامی ادبیات.

رابطه فرهنگ و تمدن:

عام و خاص: تمدن عام و فرهنگ خاص

تباین: دو مفهوم متمایز

ترادف: دو مفهوم یکسان

بود و نمود: تمدن نمود فرهنگ

تجدد:

واژه دیگری که گاه در کنار تمدن به کار می‌رود تجدد است که این واژه به معنای نو شدن است. تجدد نوعی نظم اجتماعی جدید یا فرهنگ جدیدی است که پس از سپری شدن یک دوره تمدنی جامعه سنتی پدید آمده است. در کنار این واژه امروزه واژه مدرنیته و مدرنیسم نیز مطرح می‌شود. مدرنیته در دوره‌های تاریخی است که پس از قرون وسطا ظهور نموده و ویژگی‌های متعددی دارد:

سرمایه داری،

اعتقاد به قانون گذاری توسط عقل بشری و حاکمیت خودبنیاد بشر،

اومانیسیم و بشرانگاری به عنوان ویژگی عصر مدرن.

بعثت نبوی و تولد فرهنگ اسلامی:

فرهنگ جدید اسلامی چند ویژگی مهم داشت:

به صورت عمده در تعارض با فرهنگ عمومی جامعه عصر نزول شناخته می شد. باورها و رفتارهای فراوانی از مردمان عرب حجاز توسط قرآن و شخص پیامبر به نقد کشیده شد و بر لزوم انطباق باورها و رفتارها با فرهنگ معیار تاکید شد،

این فرهنگ نه به صورت یکجا بلکه به تدریج و در یک فرآیند به جامعه و جهان بشری عرضه گردید و بسیاری از آموزه های وحیانی به صورت واکنشی در برابر کنش های ضد ارزشی افراد جامعه منتقل گردید،

سازه ذاتی و نخستین فرهنگ وحی است که در قالب قرآن به بشر عرضه شد. این محتوا مخاطب خود را عموم ملل جهان دانسته و پیام های خود را در خطاب به جامعه بشری با لفظ انسان و خطاب به جامعه ایمانی با لفظ مومن بیان فرموده است.

هجرت نبوی و تولد تمدن اسلامی: نخستین هسته تمدنی در میان جمعیت مسلمانان با هجرت رسول خدا در سال سیزدهم بعثت شکل گرفت. رسول خدا در شهری که بسیاری از مردمانش با پیمان اطاعت بسته بودند حیات تمدنی و شهر آیینی مسلمانان را رقم زد. در این مرحله هم محتوای وحی الهی بعد نظام سازی و تقنینی یافت و هم اقدامات نبوی بعد اجتماعی پیدا کرد. بنابراین نخستین تمدن اسلامی به رهبری رسول خدا در شرایطی کاملاً خاص ایجاد گردید.

فرآیند پیدایش تمدن اسلامی:

ارائه فرهنگ وحیانی

ابلاغ عمومی پیام فرهنگی

همراهی جمعیت شهری

هجرت به بستر جدید شهری

ایجاد نهادهای مدنی

شکل دهی ارتباطات فرهنگی تمدنی

تمدن اسلامی مدینه الرسول.

ارکان محوری تمدن اسلامی:

فرهنگ اسلامی

پیشوایان اسلامی

امت اسلامی

سرزمین های اسلامی.

ادوار تمدن اسلامی:

شکل گیری تمدن اسلامی در مفهوم کلان خود بیش از دو قرن به طول انجامید. از اوایل قرن سوم پدیده تمدن اسلامی رو به پیشرفت حرکت کرد. قرن ۴ تا اوایل قرن ۷ اوج تمدن اسلامی بود، قرن ۷ تا قرن ۱۰ رکود و توقف بود، قرن ۱۰ تا ۱۲ دوران تجدید بود، قرن ۱۳ و ۱۴ دوران انحطاط بود و قرن ۱۴ عصر بازگشت.

اُستادانه دات کام - همانند یک اُستاد یاد بگیرید

با نقش بی نظیر رسول خدا در بستر سازی و پایه ریزی هسته مرکزی تمدن اسلامی در مدینه النبی این روند به صورت یک جریان پیوسته مسیر تمدن ساز خود را در پیش گرفت و بر مبنای داشته های درونی خود و دستاوردهای بیرونی توانست در مدت زمانی اندک جهان را تحت تاثیر خود قرار دهد و پس از چند سده به تمدن تراز جهانی در ابعاد مختلف اجتماعی به ویژه علمی بدل گردد.

ویژگی های تمدن ساز فرهنگ اسلامی:

فرهنگ اسلامی مهمترین عاملی است که شکوفایی تمدن اسلامی را رقم زده و به عنوان فرهنگ معیار از دو مولفه اصلی قرآن و اهل بیت تشکیل شده است همچنان که رسول خدا آن دو را جدایی ناپذیر اعلام کرده و تمسک به آنها را عامل رهایی از ضلالت و گمراهی به عنوان ضد ارزش در این فرهنگ معرفی می نماید.

۱- معنویت گرایی:

مهمترین مولفه در فرهنگ ادیان الهی به صورت عام و در دین اسلام به صورت خاص توجه به معنویت بر پایه توحید و خداباوری است که بر تمام ابعاد زندگی انسان اثر گذار است. معنویت ناظر به باور ارتباط روحی و قلبی انسان مسلمان با خدا و اولیای الهی و نیز تعهد و مسئولیت پذیری وی نسبت به حیات جاودان اخروی تعریف می شود. پیش از هر عامل فرهنگ ساز دیگری مانند قانون معنویت و باور قلبی انسان به خدا در بعد اجتماعی و سرزمینی می تواند هنجار مندی به دنبال بیاورد. معنویت از منظر فرهنگ تمدنی یعنی باور قلبی و روحی آحاد یک جامعه به ارزشهای فرامادی غیبی اعم از توحید و معاد و شکل دهی حیات اجتماعی بر اساس این باور.

معنویت در فرهنگ اسلامی در قالب ها و هنجارهای گوناگونی نمود یافته است مانند:

لزوم تصفیه عمل و اخلاص در انگیزه و نیت برای هر کار مثبت،

تاکید بر فراوانی یاد خدا و آموزش و ترویج دعاها و اذکار آن،

توجه دادن به پاداش ها و مجازات های اخروی ذیل آموزه معاد.

۲- وحدت گرایی:

آموزه توحید در بعد اجتماعی در موضوع وحدت و همبستگی اجتماعی قابل پیگیری است. آموزه های توحیدی فرهنگ اسلامی مسلمانان را به دوری از تفرقه فرا می خواند و قرآن به مسلمانان چنین می فرماید که همگی به ریسمان خدا چنگ زیند و پراکنده نشوید. وحدت در میان مسلمانان در سایه اطاعت از دستورات خداوند شکل می گیرد و مشخص می گردد که هر اختلافی در جامعه ناشی از نافرمانی از خداوند است. رویکرد وحدت

سبقت کالی

اُستادانه

همانند یک اُستاد یاد بگیرید!

نمونه سوالات تستی فصل به فصل کتاب تاریخ فرهنگ و تمدن اسلامی

دکتر محمد مصطفی اسعدی - ۳۵۰ سوال تستی همراه با پاسخنامه

فهرست مطالب

۲.....	فصل اول:
۱۵.....	پاسخنامه:
۱۶.....	فصل دوم:
۲۹.....	پاسخنامه:
۴۳.....	پاسخنامه:
۴۴.....	فصل چهارم:
۵۴.....	پاسخنامه:
۵۵.....	فصل پنجم:
۶۸.....	پاسخنامه:
۶۹.....	فصل ششم:
۸۲.....	پاسخنامه:
۸۳.....	فصل هفتم:
۹۶.....	پاسخنامه:

فصل اول:

(۱) واژه تاریخ دارای چند معنای شایع است؟

الف) ۴

ب) ۱

ج) ۲

د) ۳

(۲) کدام گزینه تعریف تاریخ است؟

الف) رویدادها

ب) رویدادشناسی

ج) مطالعه و بررسی روزگاران گذشته

د) همه‌ی موارد

(۳) فر به چه معناست؟

الف) رفعت

ب) شکوه

ج) شوکت

د) همه‌ی موارد

(۴) هنگ به چه معناست؟

الف) شوکت

ب) شکوه

ج) کشیدن

د) همه‌ی موارد

۵) کدام گزینه از دستاوردهای انسان است؟

الف) هنر

ب) ورزش

ج) ادیان

د) همه‌ی موارد

۶) کدام گزینه از اصناف انسان است؟

الف) انبیا

ب) دودمان

ج) ملل

د) همه‌ی موارد

۷) مهم‌ترین اصطلاح نزدیک به فرهنگ چیست؟

الف) اجوکیشن

ب) پایدیا

ج) ارشاد

د) وزارت

۸) کدام گزینه از تعاریف ارائه شده در باب فرهنگ است؟

الف) خلیقات یک جامعه

ب) وجه معنوی تمدن

ج) زندگی عقلانی

د) همه‌ی موارد

۹) کدام گزینه از تعاریف فرهنگ در غرب است؟

الف) مجموعه‌ای از اخلاقیات و قانون

ج) مجموعه‌ای از شناخت‌ها و باورها

ب) ظرفیت‌ها و عادت‌ها

د) همه‌ی موارد

۱۰) کدام گزینه از تعاریف فرهنگ در غرب است؟

الف) مجموعه ای از شناخت ها و باورها که فرد به عنوان عضوی از جامعه کسب میکند.

ب) زندگی عقلانی

ج) وجه معنوی تمدن

د) همه موارد

۱۱) کدام گزینه نادرست است؟

الف) باوجود تعاریف گوناگون برای واژه فرهنگ همسویی میان دیدگاه ها دیده می شود.

ب) باوجود تعاریف گوناگون برای واژه فرهنگ همسویی میان دیدگاه ها دیده نمی شود.

ج) فرهنگ حقیقتی روحی و گسترده برای تمام ابعاد حیات است.

د) الف و ج

۱۲) کدام گزینه از اجزای تشکیل دهنده فرهنگ است؟

الف) نظام باورها و نگرش ها

ب) نظام ارزش ها و گرایش ها

ج) نظام نمادها

د) همه ی موارد

۱۳) « نخستین جز فرهنگ شاکله کنش های بشری در حوزه اندیشه و ذهن است.» در ارتباط با

کدام گزینه است؟

الف) نظام باورها و نگرش ها

ب) نظام نمادها

ج) نظام رفتار و آداب و رسوم

د) هیچ کدام

۱۴) ارزش های انسان بر چه اساسی شکل میگیرد؟

الف) آداب و رسوم

ب) نوع اندیشه و منش فکری

ج) نوع گرایش

د) نوع نگرش

۱۵) کدام گزینه جز چهارم فرهنگ است؟

الف) آداب و رسوم

ب) نظام نمادها

ج) نظام باورها و نگرش ها

د) هیچ کدام

۱۶) بر چه اساسی نظامی از رفتارها در کنش های خارجی شکل میگیرد؟

الف) منش فکری

ب) اندیشه و ذهن

ج) نوع نگرش

د) نوع اندیشه

۱۷) شاخص بصری یک فرهنگ است.

الف) باورها

ب) نمادها

ج) نگرش ها

د) آداب و رسوم

۱۸) در ادبیات دینی به نظام باورها و ارزش ها چه می گویند؟

الف) اعتقاد

ب) اصول دین

ج) نگرش

د) الف و ب

۱۹) بین صورت و مفهوم نماد چه رابطه ای برقرار است؟

الف) ذاتی

ب) قراردادی

ج) عینی

د) هم جواری

۲۰) فرهنگ شامل چند عنصر می شود؟

الف) ۴

ب) ۲

ج) ۳

د) ۵

۲۱) تاریخ و فرهنگ به چه چیزی مربوط است؟

الف) انسان

ب) حیات انسانی

ج) جامعه بشری

د) همه موارد

۲۲) کدام گزینه نادرست است؟

الف) اجزای فرهنگ در پیوند با یکدیگر اند.

ب) فرهنگ به بررسی ویژگی های فیزیکی انسان نمی پردازد.

ج) تاریخ به بررسی ویژگی های فیزیکی انسان می پردازد.

د) همه ی موارد

۲۳) عمده مسائل فرهنگی در چند عرصه قابل بررسی است؟

الف) ۳

ب) ۲

ج) ۵

د) ۴

۲۴) کدام گزینه ذیل نهاد فرهنگ است؟

الف) خانواده

ب) مدرسه

ج) دانشگاه

د) همه ی موارد

۲۵) کدام گزینه ذیل هنر و رسانه فرهنگ است؟

الف) تئاتر

ب) رادیو

ج) تلویزیون

د) همه ی موارد

۲۶) کدام گزینه ذیل محصولات فرهنگی است؟

الف) روزنامه

ب) کتاب

ج) اسباب بازی

د) همه‌ی موارد

۲۷) تمدن مفهومی در برابر چیست؟

الف) الحضاره

ب) بدویت

ج) شهرآیینی

د) الف و ج

۲۸) تمدن را حاصل چه چیزی دانسته اند؟

الف) فرهنگ

ب) پذیرش نظم اجتماعی

ج) مدرنیته

د) ب و ج

۲۹) چند عنصر محوری در تعریف تمدن است؟

الف) ۳

ب) ۴

ج) ۲

د) ۵

۳۰) کدام گزینه از عناصر محوری تمدن است؟

الف) دین

ب) فرهنگ

ج) انسان

د) همه موارد

۳۱) رکن اصلی یک تمدن ... است.

الف) فرهنگ

ب) انسان

ج) دین

د) جغرافیا

۳۲) کدام گزینه نادرست است؟

الف) پیدایش تمدن نیازمند وضعیت مناسب است.

ب) رکن اصلی شکل گیری تمدن انسان است.

ج) انسان انفرادی تمدن ساز است.

د) ب و ج

۳۳) به مثابه نرم افزار شتاب دهنده در مسیر پیدایش تمدن است.

الف) دین

ب) انسان

ج) فرهنگ

د) همه‌ی موارد

۳۴) زمینه شکل گیری تمدن چه چیزی است؟

الف) جغرافیا

ب) دین

ج) انسان

د) فرهنگ

۳۵) عامل... به صورت عمده با نیازهای جسمی ارتباط دارد.

الف) فرهنگ

ب) جغرافیا

ج) دین

د) انسان

۳۶) کدام گزینه در اعتلای تمدن موثر است؟

الف) جهانگردی

ب) نظام‌مندی

ج) رفاه نسبی

د) همه موارد

۳۷) کدام گزینه از عوامل افول تمدن است؟

الف) تزلزل نهاد خانواه

ب) رکود علمی

ج) ضعف قوای نظامی

د) همه‌ی موارد

۳۸) کدام گزینه در اعتلای تمدن موثر است؟

الف) تسامح درونی

ب) اخلاق

ج) قانونمداری

د) همه‌ی موارد

۳۹) به وسیله سازمان و قوای نظامی ایجاد می‌شود.

الف) ساختارمندی

ب) امنیت

ج) جهانگردی

د) یکپارچگی

۴۰) کدام عامل برطرف کننده مخاطرات خارجی است.

الف) همبستگی

ب) امنیت

ج) قانون مداری

د) هیچ کدام

۴۱) ضعف قوای نظامی چند جنبه دارد؟

الف) ۴

ب) ۳

ج) ۲

د) ۵

۴۲) کدام گزینه از اضلاع تمدن است؟

الف) دین

ب) ادبیات

ج) هنر

د) همه‌ی موارد

۴۳) ... نوعی نظم اجتماعی جدید یا فرهنگ جدید است.

الف) تجدد

ب) تمدن

ج) فرآیند

د) الف و ج

۴۴) کدام گزینه از اضلاع تمدن است؟

الف) علم

ب) قانون

ج) اقتصاد و صنعت

د) همه‌ی موارد

۴۵) کدام گزینه از ارکان محوری تمدن اسلامی است؟

الف) امت اسلامی

ب) سرزمین اسلامی

ج) فرهنگ اسلامی

د) همه‌ی موارد

۴۶) چه واژگانی در کنار تجدد ذکر می‌شود؟

الف) سنت

ب) مدرنیسم

ج) مدرنیته

د) ب و ج

۴۷) چند نوع رابطه میان فرهنگ و تمدن برقرار است؟

الف) ۶

ب) ۴

ج) ۳

د) ۲

۴۸) کدام گزینه از ویژگی‌های مدرنیته است؟

الف) تیکه بر عقل جزئی

ب) سرمایه داری

ج) اومانیسم

د) همه‌ی موارد

۴۹) سازه ذاتی فرهنگ اسلامی چیست؟

الف) وحی

ب) هجرت

ج) انسان

د) تدریجی بودن

۵۰) نخستین هسته تمدنی در میان مسلمانان چگونه شکل گرفت؟

الف) وحی الهی

ب) هجرت پیامبر

ج) نزول قرآن

د) هیچ کدام

اُستادانه دات کام - همانند یک اُستاد یاد بگیرید

پاسخنامه:

ب (۳۵)	د (۱۸)	ج (۱)
د (۳۶)	ب (۱۹)	د (۲)
د (۳۷)	الف (۲۰)	د (۳)
د (۳۸)	د (۲۱)	ج (۴)
ب (۳۹)	ج (۲۲)	د (۵)
الف (۴۰)	الف (۲۳)	د (۶)
ب (۴۱)	د (۲۴)	ب (۷)
د (۴۲)	د (۲۵)	د (۸)
الف (۴۳)	د (۲۶)	د (۹)
د (۴۴)	ب (۲۷)	الف (۱۰)
د (۴۵)	د (۲۸)	ب (۱۱)
د (۴۶)	ب (۲۹)	د (۱۲)
ب (۴۷)	د (۳۰)	الف (۱۳)
د (۴۸)	ب (۳۱)	ب (۱۴)
الف (۴۹)	ج (۳۲)	ب (۱۵)
ب (۵۰)	ج (۳۳)	ج (۱۶)
	الف (۳۴)	ب (۱۷)

سبقت‌گویی

اُستادانه

همانند یک اُستاد یاد بگیرید!

سوالات آخر فصل کتاب تاریخ فرهنگ و تمدن اسلامی

دکتر محمد مصطفی اسعدی

فهرست مطالب

۲.....	فصل اول:
۴.....	فصل دوم:
۶.....	فصل سوم:
۸.....	فصل چهارم:
۱۱.....	فصل پنجم:
۱۳.....	فصل ششم:
۱۵.....	فصل هفتم:

۱- ابعاد اهمیت مطالعه درس تاریخ فرهنگ و تمدن اسلامی را به اختصار بیان کنید.

فراموشی هویت ملی و دینی چنان پرپهنه است که ابعاد گوناگون حیات ملتی را درگیر می‌سازد. اگر کشوری فرهنگ و تمدن خود را فراموش کند، دیگر از مفاخر علمی خود الگو نمی‌گیرد و حتی آنان را در فرسایش زمان از یاد می‌برد. مردم یک سرزمین با فراموش کردن هویت تاریخی و تمدنی خود ممکن است تمامیت ارضی خود را بیازند.

۲- ضمن بیان یکی از تعاریف تاریخ، گونه‌های کاربرست واژه را برشمارید.

تاریخ: پدیده تاریخی که در بستری از زمان وقوع یافته و به عنوان یک رویداد یا واقعه شناخته میشود. اصناف انسان، دستاوردهای انسان، رویداد.

۳- ضمن تعریف واژه فرهنگ، نظامات فرهنگ را نام ببرید.

فرهنگ در ادبیات فارسی به معنای پیش کشیدن رفعت و شکوه نمایی است. برخی تعاریف فرهنگ: زندگی عقلانی، خلیات و ذاتیات یک جامعه و بومی یک ملت.

نظام باورها و نگرش‌ها، نظام ارزش‌ها و گرایش‌ها، نظام رفتارها و آداب و رسوم، نظام نمادها.

۴- امروزه مسایل فرهنگی در چه حوزه‌ها و موضوعاتی مورد توجه قرار می‌گیرد؟

نهادهای، محصولات، هنر و رسانه.

۵- چه عواملی باعث ثبات و ماندگاری تمدن می‌گردد؟

امنیت، جهانگردی، همبستگی و یکپارچگی، اخلاق و قانونمداری، رفتن نسبی.

۶- عوامل انحطاط و سقوط تمدن را بنویسید.

ظلم و تبعیض و بی عدالتی، تحمل گرایی و اشرافی‌گری، ضعف قوای نظامی، رکود علمی، تزلزل نهاد خانواده.

۷- اجزا و اضلاع هر تمدن را بنویسید.

ادبیات، سازمان سیاسی، قانون، علم، دین، هنر، قوای نظامی، اقتصاد و صنعت، شهرسازی و معماری.

۸_ فرهنگ و تمدن اسلامی را به صورت مجزا تعریف کنید.

فرهنگ یکی از عوامل پیدایش تمدن است. در واقع فرهنگ خاص است و می‌تواند بدون ایجاد یک تمدن در میان یک قوم تصویر شود.

تمدن عام است و معلول یک فرهنگ تمدن ساز است.

۹_ توضیح دهید چه نسبتی میان تاریخ و فرهنگ وجود دارد؟

هر فرهنگی از دوران تاریخی برمی‌آید. در واقع تاریخ و فرهنگ مکمل یکدیگر هستند و تاریخ بستری برای ایجاد فرهنگ است.

۱۰_ آیا میتوان فرهنگ و تمدن اسلامی را فرهنگ و تمدن عربی یا اعراب دانست؟ چرا؟

تولد فرهنگ اسلامی در سرزمین عربی بود اما رشد و شکل‌گیری تمدن آن محدود به این سرزمین نماند و سرزمین‌ها و اقوام مختلفی را در بر گرفت. از طرف دیگر این فرهنگ برای قومیتی خاص نیست و ارزش‌ها و هنجارهای در این فرهنگ زبانی تعریف نمی‌شود.

۱۱_ آیا میتوان فرهنگ و تمدن اسلامی را تمدن مسلمانان دانست؟

معنا و مفهوم تمدن اسلامی انطباق همه جانبه اضلاع آن با فرهنگ اسلامی نیست و تمدن اسلامی تمدنی برخاسته از فرهنگ اسلامی است که توسط امت اسلامی به عرصه ظهور رسیده است؛ یعنی نرم افزار تمدن اسلامی، فرهنگ اسلامی است و بخش سخت افزاری آن توسط مردمان و حاکمانی پدید آمده که ممکن است التزام همه جانبه به اسلام نداشته باشند.

۱- چرا فرهنگ و تمدن اسلامی در یک منطقه ضعیف تمدنی سربر آورد؟

فارغ از اینکه سرزمین حجاز و شهر مکه و کعبه پیشینه کهن چندهزارساله در تاریخ انبیا دارند، گویا خداوند چنین اراده فرمود تا هم مردمان این منطقه و هم مردمان مراکز بزرگ تمدنی معجزه فرهنگی آن را دریابند.

۲- نمونه‌های رویکرد معنویت‌گرا در فرهنگ اسلامی را برشمارید.

باور به توحید و حق الله میتواند باور به حق الناس را ذیل خود ایجاد کند. فرهنگ اسلامی به مسلمانان می‌آموزد که در ارتباط با جهان پیرامون خود، قبل از هر چیز خدا را در نظر بگیرند.

۳- در رویکرد وحدت‌گرای فرهنگ اسلامی، جایگاه اقلیت‌های دینی چگونه تعریف می‌شود؟

قرآن کریم اهل کتاب را دعوت می‌کند تا در موضوعات مشترکی مانند خداپرستی و دوری از شرک هم افزایی داشته باشند. در واقع رویکرد اسلام رویکردی تعاملی است. اقلیت‌ها آزاد هستند تا براساس آموزه‌های دینی خود رفتار کنند.

۴- جایگاه عقل در فرهنگ اسلامی را توضیح دهید.

از آن با عنوان محبوبترین مخلوق خدا، دوست هر انسان و حجت میان بنده و خدا یاد شده است.

۵- نمونه‌هایی از ارزش‌گذاری کار و عمل در فرهنگ اسلامی را بیان کنید.

لزوم بهره‌مندی از طبیعت، تلاش برای خانواده همسان جهاد در راه خدا، برترین جزء عبادت و کسب حلال، تلاش شرط قبولی دعا.

۶- جمع‌گرایی در فرهنگ اسلامی به چه معناست؟

پرهیز از فردگرایی و انزوای اجتماعی. ارتباط با آحاد جامعه ایرانی ارزشمند شناخته می‌شود.

۷- نمونه‌هایی از پیشرفت‌گرایی در فرهنگ اسلامی را تبیین کنید.

پیشرفت همراه با عدالت ارزش‌گذاری می‌شود تا جامعه بشری از هرگونه استعمار و استکبار و استبداد محفوظ بماند.

۸- مهم‌ترین مسئله در آینده‌گرایی فرهنگ اسلامی را بنویسید.

آموزه مهدویت.

۹_ ابعاد جذب نقاط مثبت تمدن های دیگر در فرهنگ اسلامی را بنویسید.

جان و مال انسان ها را محترم می شمارد، غضب هیچ سرزمین و خانه ای را مجاز نمی داند، نیکی و عدالت ورزی به غیر مسلمانان را ارزش می داند.

۱۰_ تمدن ایرانی چه تاثیراتی بر تمدن اسلامی داشته است؟

حکومت کهن ایران تمدنی پیشرفته و عظیم داشته است و ابعاد گوناگون مانند سازمان وسیع حکومت و تشکیلات اداری، تشکیلات وسیع نظامی و هنر و معماری داشته است. مسلمانان تحت تاثیر فرهنگ و هنر و معماری ایرانیان قرار گرفتند و از آن استفاده کردند و حتی آن را رونق دادند.

۱۱_ ابعاد نقش علمی مسلمانان در تاریخ تمدن اسلامی را بیان کنید.

سیاست گذاری ها، ارج گذاری ها، هزینه کردها.

۱۲_ برخی از تالیفات مسلمانان در زمینه علوم انسانی را نام ببرید.

المیزان، البیان، کشف الاسرار، الاشارات و التنبيهات، فضل العلم.

۱۳_ توضیح دهید که بر اساس چه نگرشی تمام علوم، اسلامی و دینی شمرده می شود؟

به علت نقش مهمی که مسلمانان در حفظ میراث علمی، تصحیح علوم، تکمیل علوم، تاسیس علوم جدید و ابتکارات و اختراعات داشته اند.

۱۴_ برخی اختراعات مسلمانان که غربیان بدان ها اشاره کرده اند را ذکر نمایید.

تصویر ساکن، لعاب قلع، الک و صافی، شیشه رنگی، الکل مقطر، شراب مقطر و ...

